

Németh József

Turizmusbiztonság Magyarországon

A turizmusbiztonság kérdését számtalan aspektusból lehet és kell vizsgálni, ezt jól tükrözik e kiadvány egyes tanulmányai is. Jelen írásban arra vállalkozunk, hogy megvizsgáljuk, a turista – külföldi és belföldi egyaránt – mire számíthat, biztonságos vagy kevésbé biztonságos helynek tekinthető-e Magyarország. A számtalan lehetőség közül a Dwyer–Kim-modell¹ alapul véve az úgynevezett külső biztonsági faktorok közül a politikai kockázatok, a terrorista akciók és természeti katasztrófák, valamint a belső faktorok közül a közlekedés, a higiénia-egészségügy és a biztonság-védelem kockázatát vizsgáljuk meg, de ezt kiegészítjük a bűntügyi tényezők elemzésével is.

1. Biztonság – veszély – kockázat

Mélyebb elemzésbe nem mehetünk bele anélkül, hogy ne tisztáznánk néhány alapvet. „A biztonság korunk meghatározó tényezője, érték, feltétel, bázis stb., amelytől nem lehet és nem is célszerű eltekinteni. A biztonság a veszélyek, fenyegetések, kockázatok és a védelmi rendszer közötti dinamikus egyensúlyt jelzi. Az idealisták megközelítése ellenére nincs abszolút veszélynélküliség...” (TEKE 2006, 74.). Avagy más megfogalmazásban: „Nincs olyan lény, természetes vagy jogi személy, embercsoport, helyzet vagy állapot, amelyet a veszély valamilyen formában és vonatkozásban ne kísértene, s ne fenyegetne” (TÓTH 1938, 59.). „A veszély az az állapot, amely valamely káros következmény lehetőségét feltételezi. A közelgő, várható veszély a továbbiakban még annyit jelent, hogy a kár, vagy károsodás bekövetkezése nemcsak valamely határozatlan lehetőségen, hanem bizonyos s határozott valószínűségen nyugszik” (TÓTH 1939, 39–40.). Kicsit régies lehet a megfogalmazás, de ezzel is érzékeltetni szerettem volna, hogy mindig és mindenkre leselkedhetett veszély, így napjaink turistáira is. Az, hogy ez a veszély ténylegesen konkrét veszéllyé válik, vagy megmarad szubjektív érzetnek, esetleg még szubjektív érzetként sem realizálódik, vagyis biztonságban érzi-e magát az ember, ehhez objektív és szubjektív tényezőket kell vizsgálni. Az említett valószínűség viszont nem más, mint a kockázat. Ugyanis az, hogy az adott személyt, közösséget vagy éppen tárgyat érint-e, és milyen mértékben az adott veszély, azt a kockázat mértékével tudjuk meghatározni.

Teke András megfogalmazásában „a biztonság alapvető egyéni, nemzeti és közösségi (szövetségi) érték, olyan állapot vagy helyzet, amely a fenyegetések és a veszélyek tudatosan (hallgatólagosan) elfogadott, elviselt szintjén valósul meg. Alapját a külső fenyegetettség

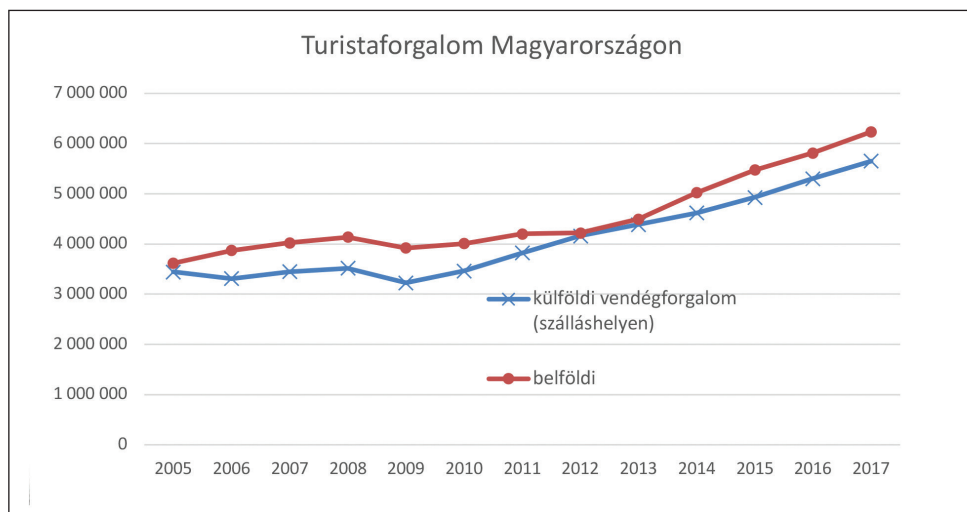
¹ Lásd jelen kiadvány 2. fejezetében.

való megbízható védelem, a (védendő vagy védelmi) rendszer belső stabilitása, rendezettsége képezi. A biztonság nem lehet állami vagy hatósági monopólium, hanem olyan immateriális társadalmi (össz)termék, amely érdekközelítés útján, egyeztetett cselekvés, tudatos kooperáció útján jön létre” (TEKE 2006, 72.). Sokkal egyszerűbben úgy is megfogalmazható: „Biztonság: olyan helyzet, vagy állapot, amely a lét és fejlődés előfeltételeit egyfelől produkálja, másfelől garantálja” (TÓTH 1938, 44.). Maslow-ra gondolva (MASLOW 1943) azt is mondhatnánk, hogy akkor beszélhetünk biztonságról, amikor az egyén és a közösség szükségleteinek kielégítéséhez a feltételek alapszinten adóttak. Azt, hogy ezek a feltételek milyen szinten állnak, illetve hogyan változnak, a veszélyek mennyire vannak jelen, és az úgynevezett védelmi rendszer milyen szinten működik, vagy legalábbis a turisták ezt milyennek ítélik meg, vizsgálatok, elemzések mutathatják ki. Részben erre törekszik e tanulmány is.

2. A magyarországi turizmus trendjei

Mint tudjuk, a biztonság sajátos vonzó hatást fejt ki a turistákra, a turizmusra. Ennek megfelelően az, hogy hazánkban hogyan alakult a turizmus mértéke, illetve tendenciája, önmagában is egyfajta mutató lehet arra, hogy hazánk mennyire vonzó, ezen belül mennyire tekinthető biztonságosnak. Ezért először tekintsünk meg a főbb adatokat és azok változásait, amelyek nemcsak mennyiségi mutatóként értelmezhetők, hanem egyfajta irányt is jelezhetnek.

A világ turistaforgalma az elmúlt évtizedekben jelentős ütemben, majdhogynem töretlenül növekedett, csak a 2001. szeptember 11-i események és a 2008-as világgazdasági válság okozott időszakos megtorpanást.

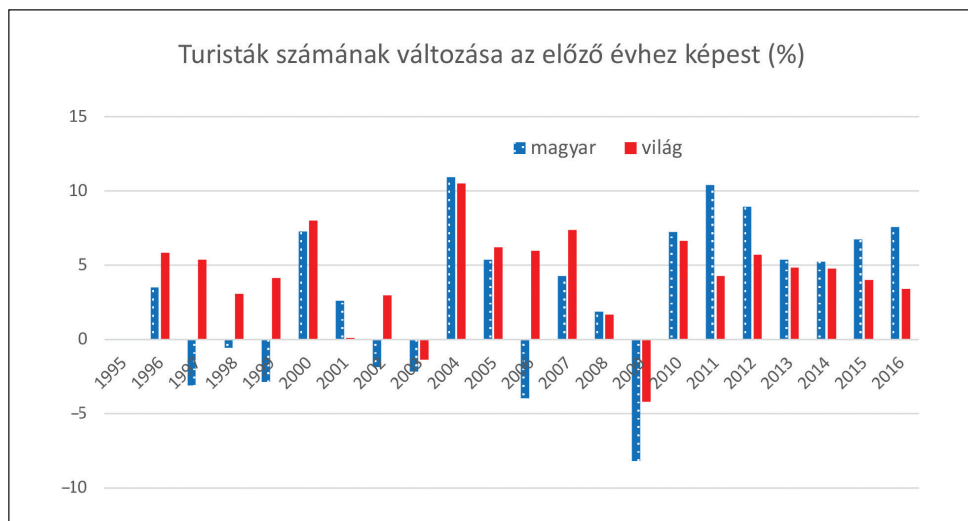

1. ábra

Turistaforgalom Magyarországon 2005–2017 között

Forrás: UNWTO és KSH

A világgazdasági válság elmúlásával a külföldi turisták hazánk iránti érdeklődése megélenkül (1. ábra). Az UNWTO adatai szerint gyakorlatilag 1995–2009 között hárommillió színten stagnált, utána intenzív növekedés kezdődött, így 2017-re 5,6 millióra emelkedett. A belföldi turizmus aránya az elmúlt évtizedben végig meghaladta a külföldit, és a növekedési rátája is csak 2011–2012-ben volt alacsonyabb, mint a külföldi mutató.

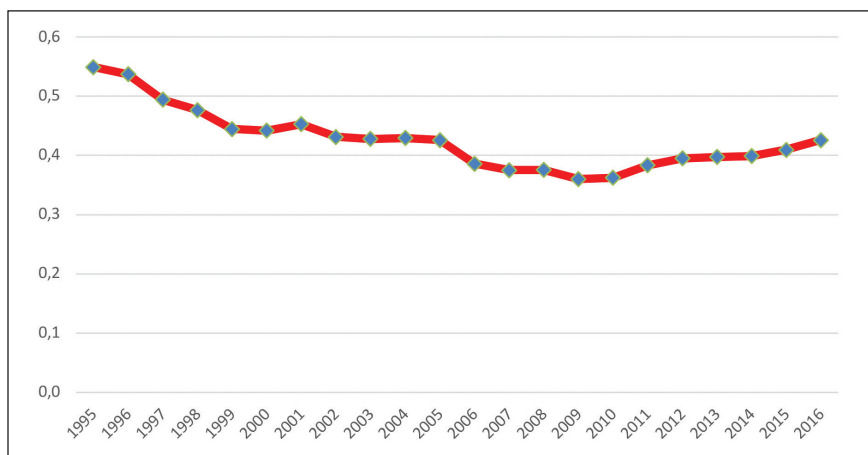

2. ábra

A turisták számának változása az előző évhez képest világ- és magyar viszonylatban (%)

Forrás: UNWTO

Ha a világ és Magyarország nemzetközi turistaforgalmának fejlődését megnézzük (2. ábra), láthatjuk, hogy amíg 2009-ig a világ turizmusa évente 3–10%-os növekedést mutatott, és csak egyszer, 2003-ban, akkor is csak 1,3%-kal esett vissza, addig hazánkban ez idő alatt hat olyan év volt, amikor visszaesés mutatkozott átlagosan 3%-kal. 2009-ben is közel kétszerese (8,2%) volt a magyar turizmus visszaesése a világátlagnak. 2010-től viszont a magyar fejlődés mindig meghaladta a világátlagot, sőt 2014-től a hazai fejlődés növekvő, addig a világátlag csökkenő dinamikájú fejlődést jelez. Ebből arra lehet(ne) következtetni, hogy hazánk egyre vonzóbb turisztikai célpont, amely hatásban közrejátszhat Magyarország biztonsági helyzete is.

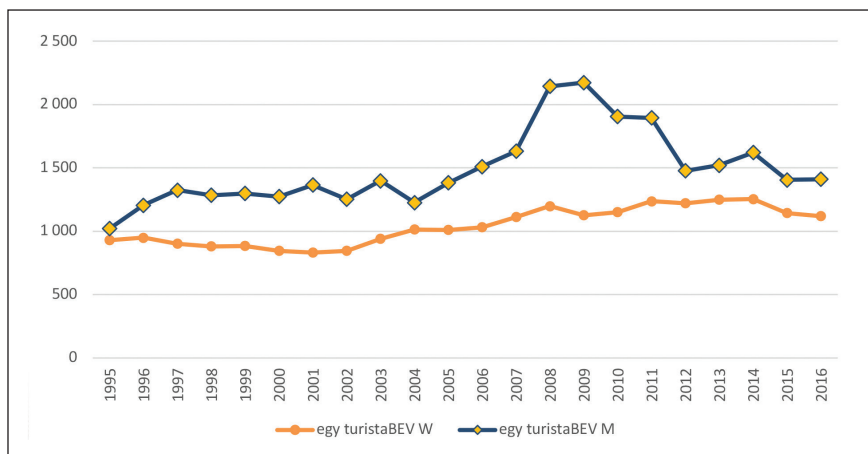

3. ábra

Magyarországon a külföldi turisták aránya a világ turistáihoz viszonyítva (%)

Forrás: UNWTO

Ha megnézzük a magyarországi külföldi turisták számának részarányát a világ összes turistáihoz képest, kicsit árnyaltabb képet kapunk (3. ábra). Míg 1995-ben a világ turis-taforalmának 0,55%-a fordult meg hazánkban, addig ez 2009-ig harmadával csökkent 0,36%-ra. Ezután is inkább stagnálás érzékelhető, mint növekedés. Ez azt mutatja, hogy ha nem is vagyunk mellőzöttek, nem vagyunk keresettebbek sem, mint az átlagos desztinációk, vagyis van még fejlődési lehetőség.

4. ábra

Egy turistára jutó bevétel világátalaga (W) és Magyarországon (M) USD-ben

Forrás: UNWTO

Ha megvizsgáljuk, hogy egy turista mekkora bevételt jelentett a gazdaságnak az elmúlt években, meglehetősen kettős képet kapunk. Egyrészt pozitív, hogy a hazai átlag mindig a világátlag felett volt, vagyis hatékonyan és jól pozicionált országokból invitáltuk a turistákat. Továbbá érdekes, hogy éppen a gazdasági válság időszakában tudtunk olyan turistakört megfogni, amely megfelelő költségi potenciállal rendelkezett. Másrészt kedvezőtlen, hogy azóta egyre romlik a helyzet, vagyis igaz, hogy egyre többen jönnek hazánkba, de ők (fajlagosan) egyre kevesebbet költenek. Ami azt jelzi, hogy az utasösszetételén és/vagy a kínálati szerkezeten kellene változtatni.

3. Tendenciák a nemzetközi adatok alapján

Tekintettel arra, hogy a turizmus területén a világ „piacán” vagyunk versenyben, így legcélszerűbb, ha nemzetközi vonatkozásban vizsgáljuk meg turistavonzó képességünket és azon belül a biztonság szerepét.

3.1. Külső biztonsági faktorok

Ahogy már említettük, a Dwyer–Kim-modellt figyelembe véve készítjük el elemzésünket, így először a politikai kockázatot vizsgáljuk meg az úgynevezett külső biztonsági faktorok közül. Magyarország demokratikus jogállam, az Európai Unió és a NATO tagja, így nincs érdemi politikai kockázat. Ennek ellenére a WEF (World Economy Forum) rendszeresen és részletesen értékeli² az egyes országok (általában 130–150 ország) turisztikai és utazási vonzóképességét, a 2014 évi adatok pedig árnyaltabb képet mutatnak. Ugyanis a nemzetközi szervezet a legnagyobb, a magyar gazdaságot fenyegető problémák közül a második helyre sorolta a politikai instabilitást. A külső biztonsági faktorok közül a terrorista akciók kockázata nem kíván különösebb vizsgálatot hazánk vonatkozásában tekintettel arra, hogy az elmúlt években egyedül a 2016. szeptember 24-én, a Nagykörúton végrehajtott robbantás említhető.³ Vagyis a terrorcselekményeket érintően biztonságosnak tekintheti hazánkat a turista. Még a külső faktor része a természeti katasztrófák köre. Hazánk földrajzi elhelyezkedése és időjárási viszonyai folytán természeti katasztrófák nem vagy csak minimális mértékben érinthetik a turistákat.

² Részletesebben lásd jelen kiadvány 2. fejezetében.

³ A 2015. szeptember 15-i röszkei tömeges irreguláris migrációhoz kapcsolódó cselekményeket nem tekinthetjük nemzetközi vonatkozásban terrorcselekménynek, még ha a magyar hatóságok ekként járnak is el.

3.2. Belső biztonsági faktorok

3.2.1. Közlekedési balesetek

A belső faktorok közül a közlekedéssel kezdjük. A közlekedési balesetek adatait Németh József (2017) tanulmányában részletesen elemezte évenként, mi ugyanezen adatokat egyfajta másodelemzés alá vetve megvizsgáljuk, hogy kimutatható-e valamilyen trend, tendencia a számok alapján, vagyis a turisták közlekedési szempontból egyre biztonságosabb helyre jöhetnek, amikor hazánkba látogatnak, vagy sem.

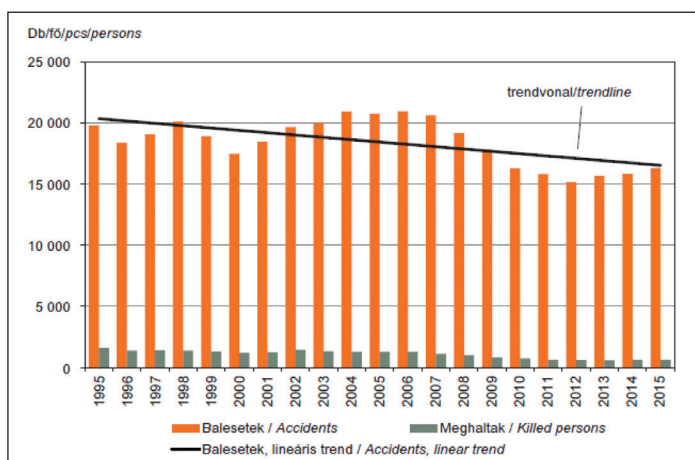
1. táblázat

Személyi sérüléssel járó közlekedési balesetek Magyarországon (2010–2015)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010 és 2015 közötti változás %
Személyi sérüléssel járó balesetek száma	16 308	15 827	15 174	15 691	15 847	16 331	0,14
Balesetben sérült személyek száma	20 917	20 172	18 979	20 090	20 124	20 899	−0,09
Halálos balesetek száma	740	638	605	591	626	644	−12,97

Forrás: NÉMETH 2017, 86–88.

A személyi sérüléssel járó balesetek száma 2010–2012 között enyhén csökkent, majd lényegében visszaemelkedett a hat évvel korábbi szintre. Vagyis egyfajta stagnálás látszik ezen időintervallumon belül.

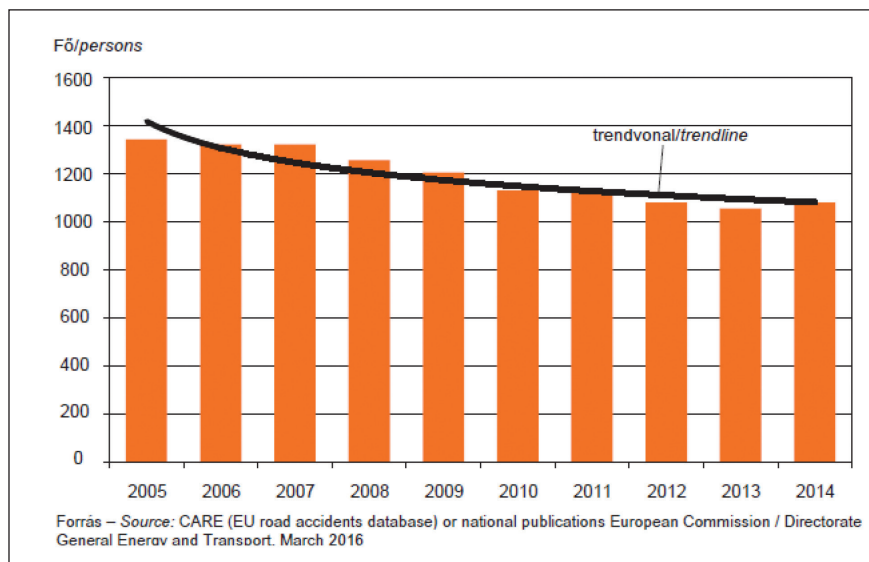

5. ábra

Személyi sérüléses közúti balesetek és a meghalt személyek száma

Forrás: KSH 2016, 5.

Amennyiben hosszabb időszakot vizsgálunk⁴ (5. ábra), már egyértelmű a csökkenő tendencia, vagyis egyre biztonságosabb hely a turisták szempontjából hazánk, legalábbis a közlekedési balesetek tekintetében. Hacsak nem vesszük figyelembe a 2012-től induló emelkedő tendenciát. A balesetekben megsérültek száma (1. táblázat) is szinte paralel, vagyis 2010–2012 között csökkenés, majd utána emelkedés vissza a 2010-es szintre. Hosszabb távon csak reménykedhetünk, hogy ez az emelkedés megtörik, és ténylegesen egyre biztonságosabbá válik a hazai közúti közlekedés. Ezt a reményt táplálhatja az is, hogy a legsúlyosabb – turistákat is fenyegető veszély – a közúton, vagyis a halálos balesetek száma egyértelműen csökkenést mutat, még a viszonylag rövid, hat év alatt is közel 13%-kal csökkent ezek száma.

6. ábra

A közúti balesetekben meghalt személyek száma az Európai Unióban (2005–2014)

Forrás: KSH 2016, 10.

Lényegét tekintve az európai trend is a halálos közúti balesetek csökkenését jelzi (6. ábra). A magyar adatok hosszabb távon is azt mutatják, hogy kedvező a trend, mivel 1996-ban közúti balesetben még 1370 fő halt meg, és ez a szám – a közlekedési morál, a technológiai fejlődés és az intézkedések hatására – húsz év alatt megfeleződött. Ezzel együtt is azért látnunk kell, hogy Európában az egymillió főre vetített közúti balesetben meghaltak száma hazánkban 63, amely 23,5%-kal rosszabb, mint az EU-28-ak átlaga (51) (KSH 2016, 9). Tehát ezen a területen is van előrelépési lehetőség.

⁴ Korinek László akadémikus véleményét elfogadva, amely szerint a bűnözés mértékének, változásának megítéléséhez nem elégséges az abszolút bűnügyi statisztikai adatok elemzése. Célszerűbb a hosszabb időintervallumban való vizsgálódás és a változások irányának megfigyelése (KORINEK 2014).

3.2.2. Higiénia – egészségügy

Visszatérünk a WEF éves értékeléseihez. Azt gondolhatnánk, hogy az egy évtizede működő szisztéma kialakult és fix mérési paraméterekkel rendelkezik, így nemcsak a nemzetközi összehasonlítást teszi lehetővé, de az adott országban bekövetkezett változások irányának érzékeltetésére is alkalmas. Sajnos ez nem teljesen van így. Például a 2010-es, 2012-es és a 2016-os jelentést meg sem lehet találni az interneten, a 2014-es évben viszont az „egészség és higiénia” kategória helyett a „egészség és alapképzés” témakört értékelte, de a részindexeket nem is adták meg. Ezzel együtt igyekszünk az értékelhető adatokat feltüntetni, illetve feldolgozni.

2. táblázat

WEF egészség- és higiéniaiindexei és sorrendje Magyarországot érintően⁵

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Egészség és higiénia	index	6,2	6,57	6,64		6,46		6,55	5,88	6,61		6,63
	sorrend	12	11	11		18		9	57	8		9
Orvosok „sűrűsége”	index							3		3		3,10
	sorrend	21	21	31		37		29		31		33
Csatornázottság (%)	index							100		100		98
	sorrend		45	1		1		1		1		35
Ívóvízhez való hozzáférés	index							100		100		100
	sorrend	37	39	1		1		1		1		1
Kórházi ágy/10 000 fő	index							71		72		72
	sorrend		8	9		16		9		6		7
HIV előfordulása (%)	index								0,10	0,10		0
	sorrend								11	1		1

Forrás: WEF

A WEF információit közreadó táblázatban a fő kategória esetében és az egyes témaköröknél is (ahol van) feltüntettük a jelentésben szereplő indexet és az adott évben az országok között elért sorrendi értéket. Kezdjük alulról, a jelentés szerint hazánkban a lakosság kevesebb mint 0,1%-a HIV-fertőzött, ez alapján a világelső vagyunk. Meg kell jegyezni, hogy több ország holtversenye, vagyis azonos pozíciója is lehetséges, így a fejlett nyugati országok többsége ebben a témakörben az első helyen van. Vagyis a hozzánk érkező turistának nem kell tartania attól, hogy nálunk fertőződik meg, ahogy a malária sem fenyegeti. A tízezer főre jutó kórházi ágyak számáról igaz, hogy csak az utolsó három évben szerepel adat, de az országsorrendből láthatjuk, ha nem is jelentős, de javuló tendencia mutatkozik. Az ivóvízhez való hozzáférés és a csatornázottság lényegében százszázalékosnak tekinthető, így nem jelent kockázatot a turista számára a terület.

Az orvosok „sűrűsége”, vagyis hogy mennyi orvos jut a betegekre, ha indexekben nem is, de a sorrendben jól érzékelteti a köznyelven csak „orvoselvándorlásnak” nevezett tenden-

⁵ A szerző fordítása.

ciát, amelynek eredményeként 12 hellyel kerültünk hátrább a világrangsorban. Az alábbi esettanulmány is jól érzékelteti az állapotokat.

Trombózisgyanúval került egy olasz fiatal a Honvédkórház sürgősségi osztályára, vele volt egy magyar tanárnő is, aki leírta kálváriájukat. Az kiderült, nem trombózis, de a gyulladás okára nem jöttek rá. Milánóból hamarabb a kórházba ért egy tanárnő, mint hogy a páros elhagyta volna a magyar kórházat.

Kedden kora este írt nekünk egy olvasónk a magyar egészségügyben zajló közállapotokról, egy olyan történetről, amely mindennapos is lehetne, mégsem tudja senki sem elfogadni, hogy így van. A történet főszereplője egy olasz diák, aki az Erasmus+ program keretében itt végzi szakmai gyakorlatát, egy budapesti szállodában dolgozik. Olvasónk – aki névtelenséget kért, így I.-nek nevezzük – az itteni tanára.

Kedd reggel a fiú jelezte, van egy növekvő piros folt a lábán, a szállodában megvizsgálta egy orvos, aki azt mondta, trombózisgyanú miatt azonnal menjen kórházba. „Taxival bevittük a Honvédkórház sürgősségi osztályára, ahol egy óra várakozás után megvizsgálta egy orvos, majd közölte, ő nem tudja eldönteni, hogy ez trombózis-e. Azt mondta, üljünk le és várjunk, amíg jön egy szakorvos. Ez nagyjából délelőtt fél tizenegykor történt.”

Este hét előtt nem sokkal írt nekünk először, azt mondta, azóta ülnek a folyosón, és várják, hogy történjen valami. Este kilenc előtt nem sokkal újra írt, de csak arról tudott beszámolni, hogy ők – az olasz fiú, néhányan a szállodából, kísérők – azóta is a folyosón ülnek. Emlékeztetett, délelőtt fél tízkor hozták be, fél tizenegykor kérték őket, üljenek le és várjanak, azóta szakorvos nem látta.

Szerdán I. hosszú levélben írta le keddi kálváriájukat. Éjfélkor, 14 óra várakozás után odament a sürgősségi információs pulthoz, ahol kijelentette, inkább hazaviszi trombózisgyanús diákját, hogy legalább normális körülmények között tudjon aludni, majd reggel ismét megpróbálkoznak az orvosi ellátással – de nem a Honvédkórházban.

Részlet Tóth Richárd *17 órát várt a Honvédkórházban egy olasz fiú, de nem tudta meg, mitől gyulladt be a lába* című cikkéből

Elérhető: http://hvg.hu/itthon/20180713_Honvedkorhaz_surgossegi_beteg_korhaz_egeszsegugy_olasz_fiu#utm_source=hvg_daily&utm_medium=email&utm_campaign=newsletter2018_07_13&type-id=HvgDaily&user-id=725E1A71&utm_content=normal

(A letöltés ideje: 2018. 07. 14.)

A többi tényezővel együtt összességében a magyar egészségi és higiéniai helyzet (WEF-jelentések alapján) jónak tűnik, sőt egyre javul, ezért is léphettünk a tíz évvel ezelőtti 12. helyről a 8–9. helyre. Amúgy a turisták szemszögéből ez azt jelentheti, hogy alapvetően nem kell azzal számolniuk, hogy valamely betegséget, fertőzést elkapnak ideutazva, illetve ha mégis beteg lesz, akkor szakszerű ellátásra számíthat.

3.2.3. Biztonság – védelem

A WEF következő, kimondottan a biztonságra fókuszáló kategóriájában a statisztikákban ugyanazok a hiátusok lelhetők fel, amelyeket korábban említettünk, ezzel együtt is a trend valamivel érzékelhetőbb, mint az egészségügy területén.

3. táblázat

WEF-indexek és rangsorok a biztonságvédelem területéről

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Biztonság és védelem	index	5,32	5,73	5,75		5,32		5,30		5,79		5,72
	sorrend	25	28	41		43		41		39		45
Vállalkozások bűnügyekből eredő költségei	index							5		4		5,70
	sorrend	34	31	45		61		59		56		17
A rendőrség megbízhatósága	index							4		4,10		4,30
	sorrend		41	46				70		66		69
A vállalkozások terrorizmusból eredő költségei	index							6,50		6,20		4
	sorrend	4	11	21		22		6		13		88
A terrorista-cselekmények	index									7		7
	sorrend									1		42
Emberölési ráta	index									1		1,50
	sorrend									35		40

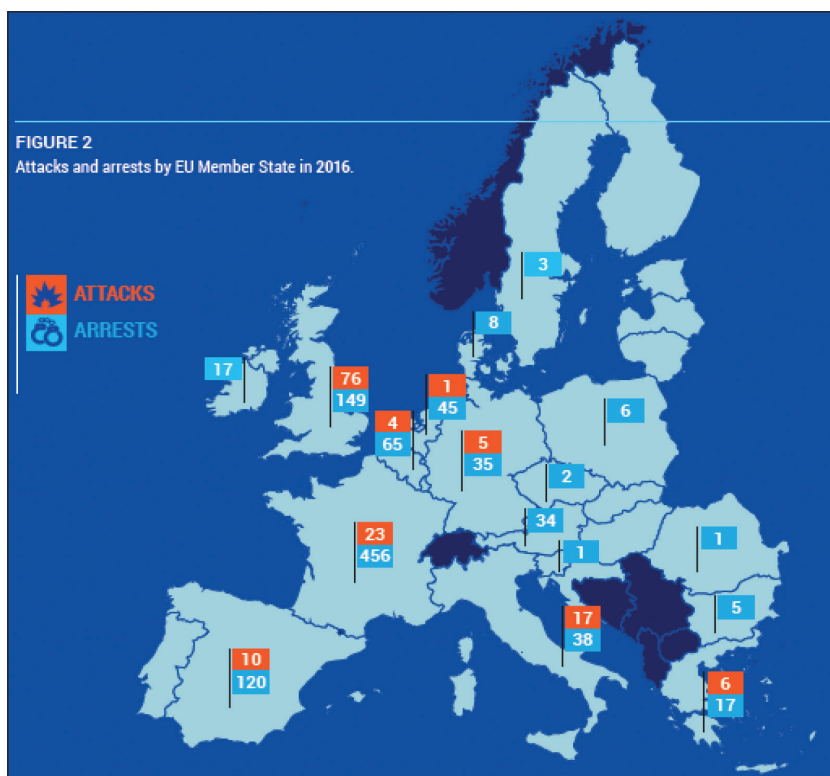
Forrás: WEF

A WEF emberölési rátája elvileg nem mást jelent, mint a 100 lakosra jutó emberölések számát. Azért említettem, hogy elvileg, mivel az, hogy két év alatt 50%-kal romoljon a rátánk (1-ről 1,5-re) furcsának tűnik. Ezért megnéztem az Eurostat-adatokat.⁶ Ez alapján is 2015-ben hazánkban 202 gyilkosság volt,⁷ ami 100 ezer lakosra inkább a 2-es értéket jelentené a jelentésben szereplő 1-gyel szemben. Jelen kutatás keretében a KSH-tól kértünk be bűnügyi statisztikai adatokat is, ezzel kontrolláltam a fentieket. A KSH adatai alapján 2015-ben 208, 2016-ban 230, míg 2017-ben 187 emberölés történt Magyarországon. A KSH adatai és a bűnügyi információk is részben cáfolják a WEF értékelését, és azt lehet mondani, a turisták élete nem forog veszélyben, ha Magyarországra látogatnak. Ezt jelzik a turisták legfrekvenciáltabb célpontjának, a főváros adatai is. A Budapesten elkövetett emberölések száma a 2016-ban regisztrált 44-ről 2017-ben 34-re csökkent. Szándékos befejezett emberölés 2016-ban 21 esetben, 2017-ben 15 esetben történt. Emberölés kísérletéből 2016-ban 18-at, 2017-ben 16-ot regisztráltak.⁸

⁶ Elérhető: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do> (A letöltés ideje: 2018. 07. 21.)

⁷ Arról nem is beszélve, hogy ugyanerről a honlapról 2018. 07. 15-én, vagyis egy héttel korábban levett adat még csak 99 emberölést tartalmazott 2015-re vonatkozóan.

⁸ BRFK: csökkent a bűncselekmények száma Budapesten 2017-ben. MTI. Elérhető: <https://magyaridok.hu/belfold/brfk-csokkent-buncselekmények-szama-budapesten-2017-ben-2805987/> (A letöltés ideje: 2018. 07. 21.)

7. ábra

Terrorcselekmények és a hozzájuk kapcsolódó letartóztatások az EU-tagállamokban 2016-ban

Attacks – cselekmények száma
Arrests – letartóztatottak száma⁹

Forrás: Europol¹⁰

A terrorcselekmények indexében számomra értelmezhetetlen a 7-es érték, nem is beszélve arról, hogy azonos érték mellett 2015-ben még a legjobbak között szerepeltünk, addig az index változatlansága mellett 41 hellyel csúsztunk lejjebb a rangsorban. Ezért kontrollként ismét elővettem a KSH-tól kapott adatbázist. E szerint 2015-ben és 2017-ben egyaránt 1-1 terrorcselekmény történt, ez kvázi megerősíti a WEF változatlan indexét. Viszont 2016-ban a Statisztikai Hivatal nyilvántartása szerint öt terrorcselekmény is történt.¹¹ Megnéztem az Europol terrorcselekményeket feldolgozó időszaki jelentését is, amely viszont 2016-ra

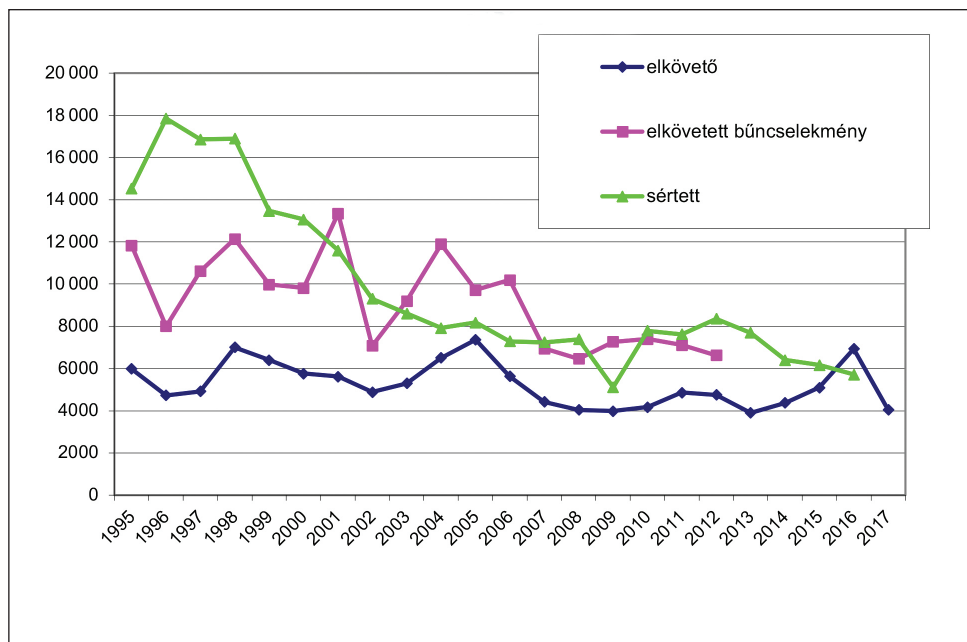
⁹ A szerző fordítása.

¹⁰ TE-SAT 2017. 11.

¹¹ A szubjektív biztonságot érintő, illetve akár a turistákat is veszélyeztető (annak ellenére, hogy az szándékosan rendőrök ellen irányult) terrorcselekmény egyedül egy volt, a már említett 2016. szeptemberi robbantás.

hazánkban nem jelöl terrorcselekményt (7. ábra). Vagyis terrorcselekményektől sem kell tartania a hozzánk érkező turistának, azaz e vonatkozásban is biztonságosnak tekinthető hazánk.

4. Turizmusbiztonság és a magyar bűnügyi statisztika

8. ábra

Külföldiek bűncselekményekben való érintettsége 1995–2017 között

Forrás: ENyÜBS¹²

A WEF értékelése részben számos területen adathiánnyal küszködik, illetve relatíve rövid időperiódusban állnak rendelkezésre adatok, értékelések, így célszerűnek tűnik a hazai bűnügyi adatokat is megvizsgálni annak érdekében, hogy viszonylag tisztán láthassuk a képet arról, hogy a hazánkban tartózkodó külföldi vagy akár magyar turista mennyire érezheti magát biztonságban. Sajnálatos módon a hazai bűnügyi statisztikai adatok sem tekinthetők teljesnek, illetve nem mindig vagy nem mindenki számára érhető el. Éppen 2018 nyarán frissítik a Bűnügyi Statisztikai Rendszert (BSR), így időszakosan nem elérhető.¹³ Vagy

¹² Az időszakos statisztikákat feldolgozta és a grafikont szerkesztette Ritecz György.

¹³ Elérhető: <https://bsr.bm.hu/> (A letöltés ideje: 2018. 07. 21.)

az ENYÜBS¹⁴ adatain belül a külföldiekre vonatkozó jelentésből a 2012-es volt az utolsó.¹⁵ BSR korábban letöltött adataival, illetve a Belügyminisztériumból kért és kapott adatokkal mégis számos kutató eredményes vizsgálatokat tud folytatni. Ennek példás eredményét láthatjuk Mátyás Szabolcs tollából jelen kiadvány 12. és 13. fejezetében is. Mátyás érzékletesen mutatta be, hogy milyen nehézségek hátráltatják a turisták által vagy sérelmükre elkövetett bűncselekmények elemzését, így erre most nem térünk ki. Direkt módon a tartózkodási jogcím szerinti felosztás nem túl gyakori a bűnügyi statisztikákban, ezért inkább nézzük meg a külföldiek érintettségét! Ebből is levonhatunk a turistákra is érvényes következtetéseket.

A hosszú távú, több mint két évtizedes vizsgált időszak adatsorai egyértelműen jelzik, hogy a hazánkba látogató külföldiek közül egyre kevesebben követnek el bűncselekményt. Vagyis a korábbi évi 6–7 ezres szintről a 4 ezres felé tendál a görbe, ami azt is jelenti, hogy az ideérkező turista vagy akár „migráns”¹⁶ részéről egyre kevésbé számolhatunk bűncselekmény elkövetésével, vagyis nekünk sem kell félnünk tőlük, mondhatnánk, egyre nagyobb biztonságban tudhatjuk magunkat velük kapcsolatban. Meg lehetne jegyezni, hogy a 2016-os relatív kiemelkedő érték ettől a logikától eltér. De tudnunk kell, hogy ezen érték egyszerű, sőt mondhatni egyszeri jogalkotási lépésből eredt, ami nem más, mint a tömeges irreguláris migráció kapcsán végrehajtott Btk.-módosítás,¹⁷ vagyis a határázárall kapcsolatos bűncselekmények. Ennek következménye volt, hogy 2015. év vége és 2016. novembere között összesen 3185 személlyel szemben indult ilyen eljárás, de azóta egy sem. Kriminológusok egyöntetű álláspontja, hogy a regisztrált bűncselekmények számából nem lehet következtetni a bűnözés szintjére.¹⁸ Éppen ezért mi nem egy-egy időszakot elemzünk, hanem a hosszabb trend alapján kívánjuk megítélni, hogy biztonságosabbá válik-e hazánk. Ennek szellemében folytatva láthatjuk, hogy nemcsak a külföldi elkövetők száma mutat csökkenő tendenciát, hanem ennél sokkal intenzívebben az általuk elkövetett bűncselekmények száma is. A korábbi évi 10–12 ezerről lényegében ennek a felére, hatezer körüli szintre csökkent a külföldiek által hazánkban elkövetett bűncselekmények száma. Talán itt kell megjegyezni, hogy egész Európában csökkenő trend jellemző, vagyis az elmúlt másfél évtizedben szinte valamennyi EU-s országban a bűncselekmények száma 10–25%-kal csökkent. De, mint látjuk, Magyarországon a külföldiek által elkövetett bűncselekmények száma ennél is kedvezőbb mértékben csökkent.

A turisták vonzása szempontjából, mondhatnánk, a turizmusbiztonság megítélése tekintetében ennél is fontosabb a külföldiek sérelmére elkövetett bűncselekmények alakulása, illetve trendje. Szinte impozánsnak nevezhető, hogy a két évtizeddel ezelőtti évi 16–18 ezer sértett helyett már évente csak hatezer külföldi válik valamilyen bűncselekmény áldozatává, ami arra utal, hogy az ideérkező turisták egyre nagyobb biztonságban érezhetik magukat. Főleg, hogy tudjuk, egyre több turista érkezik hazánkba. Éppen ezért elvégeztünk egy szá-

¹⁴ Egységes nyomozó hatósági és ügyészégi bűnügyi statisztika.

¹⁵ Magyarország Ügyészsége é. n.

¹⁶ A helyes fogalomhasználatról részletesebben olvashatunk jelen kiadvány 13. fejezetében.

¹⁷ 2015. évi CXL. törvény egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról 8. Fejezet.

¹⁸ Lásd Kó József nyilatkozatát. Elérhető: https://index.hu/belfold/2018/01/29/bunugyi_statiztika_javulas/ (A letöltés ideje: 2018. 07. 21.) Illetve DÉRi 2000.

mítást, hogy az ideérkező turistákra¹⁹ arányait tekintve mennyi sértett jut. E szerint közel két évtizede minden 10 ezer turistára közel 60 bűncselekmény sértettje jutott, ez a 2010-es évre lényegében harmadára csökkent, ami az utolsó hét évben még tovább feleződött, ami azt jelenti, hogy 2016-ban már a hozzánk érkező minden tízezer turistából csak alig 11 vált valamilyen bűncselekmény áldozatává.

4. táblázat

Magyarországon a külföldi sértettek állampolgársági megoszlása top 11 (fő)

	2012	2013	2014	2015	2016	Változás 2012-hez képest %-ban
Amerikai	225	132	160	191	153	-32,0
Brit	309	325	323	354	353	14,2
Francia	268	240	196	156	147	-45,1
Holland	602	471	322	282	271	-55,0
Kínai	226	183	203	221	271	19,9
Lengyel	251	250	201	165	147	-41,4
Német	1 410	1 093	864	715	553	-60,8
Olasz	303	252	199	198	181	-40,3
Osztrák	462	423	340	329	266	-42,4
Román	911	926	713	702	592	-35,0
Szlovák	431	375	342	335	272	-36,9
<i>Összesen</i>	<i>8 698</i>	<i>7 705</i>	<i>6 415</i>	<i>6 122</i>	<i>5 701</i>	<i>-34,5</i>
Top 11 együtt	5 398	4 670	3 863	3 648	3 206	
Top 11 aránya (%)	62,1	60,6	60,2	59,6	56,2	

Forrás: ENYÜBS²⁰

A Magyarországon bűncselekmény sértettjeivé váló külföldiek főbb állampolgársági adatait megvizsgálva jól érzékelhető, hogy szűk öt év alatt is jelentősen csökkent az áldozattá válók száma szinte mindegyik állampolgársági körben. A legnagyobb csökkenés a legnagyobb számban (főleg turistaként) jelen lévő németeknél történt, ahol majdnem a harmadára csökkent a korábbi érték. De két kivétellel legalább harmadával csökkent a sértettek száma a legtöbb ország polgárainak vonatkozásában. Egyik kivétel a kínai állampolgárok, akik vonatkozásában ötödével még nőtt is a sértettek száma. Meg kell jegyezni, hogy a kínaiak több évtizede²¹ tízezres nagyságrendben élnek az országban, vagyis a sérelmükre elkövetett cselekmények nem köthetők a turizmushoz. A másik csoport, akik „kilógnak a sorból”, a britek. Esetükben viszont éppen a turizmus, pontosabban az utóbbi időben fellendült „buliturizmus”, a legénybúcsús hétvégék a jellemzők, és ebből erednek a lopással, garázdasággal, könnyű testi sértéssel kapcsolatos bűncselekmények.²² Ezen adatsorok (8. ábra

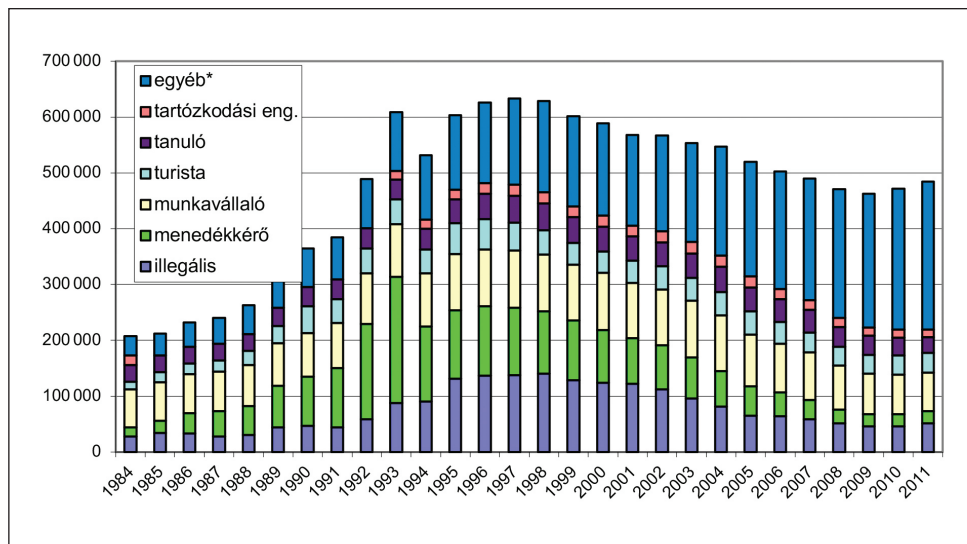
¹⁹ Természetesen tudjuk, hogy a hozzánk érkező külföldiek nem mindegyike tekinthető turistának, de számítási alapnak más adattal nem rendelkezünk, illetve a tendencia ebben az esetben is mérvadónak tekintendő.

²⁰ Mátyás Szabolcs által a Belügyminisztériumból lekért adatok alapján.

²¹ Zömük a rendszerváltás után, az 1990-es években érkezett.

²² Részletesebben lásd jelen kiadvány 12–13. fejezetét.

és 5. táblázat) azt mutatják, hogy a külföldieknek és a turistáknak hosszú és rövid távon egyaránt egyre kevésbé kell tartaniuk hazánkban attól, hogy bűncselekmény áldozatává váljanak, vagyis egyre biztonságosabb Magyarország a turisták szemszögéből.

9. ábra

Németországban bűncselekményt elkövető külföldiek tartózkodás szerinti megoszlása

Forrás: BKA²³

Kevés bűnügyi adat áll rendelkezésre, amelyek konkrétan turistákra vonatkoznak. Ezért érdemes lehet megvizsgálni akár a német statisztikákat²⁴ is, ezen belül nézzük meg, hogy hosszabb időtávon belül hogyan alakulnak a külföldiek, illetve a turisták által elkövetett bűncselekmények. Mit mutat a németországi tendencia? Az adatok (9. ábra) jól érzékeltetik, hogy a szocialista világrendszer összeomlása, a rendszerváltás után a bűnözés megnövekedését követően a 1990-es évek közepétől a külföldiek által elkövetett bűncselekmények folyamatosan csökkentek.²⁵ A turisták által elkövetett cselekmények végig csak töredékét képezték a külföldiek által elkövetett cselekményeknek. Ha megnézzük a konkrét számokat, illetve arányokat, az is kiderül, hogy a külföldiek által elkövetett bűncselekményeken belül a turisták részesedése, ha nem is jelentősen, de folyamatosan csökkent. 1995-ben még a turisták által elkövetett bűncselekmény a külföldiek által elkövetett cselekmények 9,15%-a volt, amely 7% körüli szintre csökkent 15 év alatt. Itt jegyzendő meg, hogy érdekes

²³ A Bundeskriminalamtes Polizeilichen Kriminalstatistik éves kiadványai alapján kigyűjtötte és a grafikont készítette Ritecz György.

²⁴ Lásd például Főrizs Sándor tanulmányait (2016, 2017, 2018).

²⁵ Lásd még FARKASNÉ–RITECZ–SALLAI (2018) A migráció és a bűnözés viszonya, avagy külföldiek által elkövetett bűncselekmények alakulása című alfejezetet.

módon Németországban is 2012-től szűnt meg az ilyen kategória szerinti megoszlás publikálása, éppen akkortól, amikortól Magyarországon a külföldiekről szóló bűnügyi átfogó statisztikák már nem nyilvánosak. Igaz, a németeknél a külföldiekről szóló bűnügyi adatok továbbra is elérhetők. A lényeg tehát, hogy az elmúlt évtizedekben az összбүнözés csökkenése mellett a turisták által és sérelmükre elkövetett бүнccselekmények száma is csökkenő tendenciát jelez, vagyis egyre biztonságosabb számukra Európa legfejlettebb országa is.

5. táblázat

Rendőri eljárásban turistaként regisztrált бүнnelkövetők adatai 2009–2014 között Magyarországon

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Turista бүнnelkövető	434	489	422	409	483	692
Összes magyarországi бүнnelkövető	102 199	112 508	103 932	93 975	96 109	96 327
<i>„Külföldiként értelmezhető бүнnelkövetők”</i>	<i>1 371</i>	<i>1 261</i>	<i>1 046</i>	<i>901</i>	<i>1 071</i>	<i>1 065</i>
Turista бүнnelkövetők aránya a külföldihez köthetőkön belül (%)	31,66	38,78	40,34	45,39	45,10	64,98
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Külföldi turisták létszáma	3 228 000	3 462 000	3 822 000	4 164 000	4 388 000	4 618 000
100 ezer turistára eső külföldi turista бүнnelkövető	13,44	14,12	11,04	9,82	11,01	14,98

Forrás: ENyÜBS²⁶

Sajnálatos módon a tényleges turistákat érintő бűнügyi adatok alig lelhetők fel, így jelen esetben (5. táblázat) még a rendőrségi eljárásban regisztrált cselekmények adatait²⁷ használjuk, de mivel ez is hatéves időszakot tartalmaz, így alkalmas a változás irányának jelzésére. Az abszolút számokat nézve is láthatjuk, hogy 2009–2014 között szinte egyre nőtt a turisták által hazánkban elkövetett бүнccselekmények száma. Igaz, 2011-ben és 2012-ben némi visszaesés volt tapasztalható, de a hat év alatt mégis közel 60%-kal megnőtt a külföldi turisták által elkövetett бүнccselekmények száma. Ebben az adatbázisban a különböző tartózkodási jogcím alatt is rögzítve vannak az elkövetők (pontosabban az eljárás ezen fázisában még csak gyanúsítottak), az így kigyűjtött adatokból a külföldinek tekinthetők száma viszont a hat év alatt csökkent. Igaz, itt is volt egy közbenső alsó érték, 2012-ben több mint 10%-kal kevesebb volt, mint előző évben, de a következő évben már ugyanennyit emelkedett. Ugyanis a tendencia azt mutatta, hogy a külföldiek egyre kevesebb jogsértést követnek el nálunk. Ez összhangban van azzal, amit a 8. ábrán lévő adatokból kikövetkeztettünk. Ezért is érdemes megnézni, hogy a külföldieken belül a turista elkövetők (gyanúsítottak) aránya hogyan is alakul. Mondhatnánk, megdöbbentő az adatsor, amelyből kiderül, hogy közel tíz évvel ezelőtt még a külföldiek által elkövetett бүнccselekmények kevesebb mint harmadát követték el turisták, amely arány a hat év alatt folyamatosan nőtt, és 2014-re már megközelítette a kétharmadot. Vagyis a Magyarországon külföldiek által

²⁶ A Belügyminisztérium által üzemeltetett <http://enyubs.bm.hu> honlapon 2015. 10. 19-én szereplő adatok alapján.

²⁷ Ezért nem egyeznek teljesen az ENyÜBS már vádra menő eljárások adataival.

elkövetett bűncselekmények zömét a turisták követik el, és egyre inkább tartani kell tőlük akár a helyi lakosoknak, akár a hazai turistáknak. Viszont azt is tudjuk, hogy ezen időszak alatt a Magyarországra érkező turisták száma is jelentős mértékben emelkedett, ugyanis a 3 milliós éves külföldi turistaforgalom szintjéről hat év alatt 4,6 milliós szintre nőtt. Így hát megnéztük, hogyan is alakulnak a belső arányok. A 100 ezer turistára jutó, külföldi, bűncselekményt elkövető turista 2009-ben 13,4 fő volt, amely érték 2012-ben még 10 alá is csökkent, de 2014-re 15 fő közeli szintre emelkedett. Ami azt jelenti, hogy egyre több külföldi turista érkezik hazánkba, akik közül egy nagyon kis hányad (0,014%) bűncselekményeket is elkövethet. Tehát igazán nem kell tartanunk a turista bűnelkövetőktől, de aki jön, az biztonságban és egyre nagyobb biztonságban érezheti magát Magyarországon.

Láthattuk az úgynevezett objektív faktorok adatait és trendjeit, de mint tudjuk, a Dwyer–Kim-modell is említi, hogy a biztonság megítélésében jelentős szerepe van a szubjektumnak, amely vizsgálatához kellő adatokkal egyelőre nem rendelkezünk. A Magyar Turisztikai Ügynökség 2018 nyarán ezzel kapcsolatosan kvalitatív és kvantitatív, 1800 fős kérdőíves kutatást bonyolított le. Ennek céljai között szerepel, hogy felmérje, mennyire ítélik meg biztonságosnak hazánkat a (külföldi és hazai) turisták, illetve az egyes biztonsági szervek tevékenységét mennyiben ítélik biztonságnövelő vagy éppen a biztonsági deficitet jelző tényezőként.²⁸ Tehát van még további kutatási lehetőség és igény is.

Felhasznált irodalom

Bericht zur Polizeilichen Kriminalstatistik (2009–2017). Elérhető: www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/pks_node.html (A letöltés ideje: 2020. 01. 09.)

DÉRI Pál (2000): *A bűnözési statisztika és a valóság*. Budapest, BM.

Europol (2017): EU Terrorism Situation and Trend Report. (Te-Sat) 2017. Elérhető: www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2017 (A letöltés ideje: 2020. 01. 09.)

FARKASNÉ GASPARICS Emese – RITECZ György – SALLAI János (2018): *Helyi társadalmi folyamatok*. Budapest, Nemzeti Közszerológiai Egyetem.

FÓRIZS Sándor (2016): Berlin 2014-es bűnügyi statisztikája. *Belügyi Szemle*, 64. évf. 6. sz. 127–139.

FÓRIZS Sándor (2017): A német szövetségi belügyminisztérium 2015. évi bűnügyi statisztikája. In BODA József – FELKAI László – PATYI András szerk.: *Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére*. Budapest, Dialóg Campus. 177–188.

FÓRIZS Sándor (2018): Németország 2016. évi rendőrségi bűnügyi statisztikája. In DOBÁK Imre – HAUZINGER Zoltán szerk.: *Szakmaiság, szerénység, szorgalom. Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére*. Budapest, Dialóg Campus. 219–232.

²⁸ Ugyanis lehet, hogy egy kétfős rendőrijárőr a sétálóutcában a biztonságérzetet növeli, de ha 4–6 fős járőrscoportok gépkarabéllyal felszerelve, illetve katonai rendszerek is járőröznek pár száz méterenként, már akár kontra-produktív is lehet, mivel inkább azt az érzetet kelthetik, hogy valami baj van, vagy legalábbis nagy a kockázata annak, hogy a személy- és vagyonbiztonságunk sérülni fog.

- Index (2018): *Megfeleződött a bűncselekmények száma Magyarországon?* Elérhető: https://index.hu/belfold/2018/01/29/bunugyi_statisztika_javulas/ (A letöltés ideje: 2020. 01. 09.)
- KSH (2016): *Közlekedési baleseti statisztikai évkönyv, 2015*. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal.
- KORINEK László (2014): Tendenciák korunk bűnözésében és bűnüldözésében. *Jura*, 20. évf. 1. sz. 119–141.
- Magyarország Ügyessége (é. n.): *A külföldi állampolgárok és a bűnözés kapcsolata Magyarországon*. Elérhető: <http://ugyesseg.hu/kozerdeku-adatok/statisztikai-adatok/a-kulfoldi-allampolgarok-es-a-bunozes-kapcsolata-magyarorszag-on/> (A letöltés ideje: 2020. 01. 09.)
- MASLOW, Abraham (1943): A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, Vol. 50, 370–396. DOI: <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- MÁTYÁS Szabolcs (2016): A külföldi bűnelkövetők területi és strukturális jellemzői Magyarországon. In HAUZINGER Zoltán szerk.: *A migráció bűnügyi hatásai*. Budapest, MRTT. 75–88.
- NÉMETH József (2017): Közúti közlekedési balesetek Magyarországon 2010–2015, fókuszban a külföldiek. In KIGLICS Norbert szerk.: *II. Turizmus és biztonság nemzetközi tudományos konferencia*. Tanulmánykötet. Nagykanizsa, Pannon Egyetem Nagykanizsai Kampusz. 85–89.
- TEKE András (2006): A veszélyek kezelése és a határbiztonság. In GAÁL Gyula – HAUZINGER Zoltán szerk.: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények VII*. Pécs, MHTT. 65–89.
- The World Bank (2017): *International Tourism, Number of Arrivals*. Elérhető: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL> (A letöltés ideje: 2020. 01. 09.)
- TÓTH József (1938): *Rendészetfogalom a nemzeti szocialista államban*. Eger, Szent János Nyomda.
- TÓTH József (1939): *A rendészeti ténykedés alakjai*. Eger, Szent János Nyomda.
- WEF (2007–2017): *The Travel & Tourism Competitiveness Report*. Geneva, World Economic Forum.
- WEF (2013–2014): *The Global Competitiveness Report*. Elérhető: www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014 (A letöltés ideje: 2020. 01. 09.)